

ชื่องานวิจัย การวิจัยและพัฒนากรณีศึกษาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรุต ถึงนาค
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชมพูนุท เมฆเมืองทอง

ปีงบประมาณ 2549

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนากรณีศึกษาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการเกษตรในจังหวัดมหาสารคาม 2) คัดเลือก และรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) พัฒนาเกษตรกรที่ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการคัดเลือก ให้เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวชุมชนและสังคม ซึ่งประชากร ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 11 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) การแบ่งกลุ่มจะคัดเลือกเกษตรกรจากผลการศึกษาข้อมูลเกษตรกรตัวอย่างอำเภอละ 1 ครอบครัว แล้วนำมาจัดกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ระดับคือระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม เมื่อจัดกลุ่มได้แล้วจะนำมาคัดเลือกระดับละ 1 ครอบครัว โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเลือกจากความพร้อมของการเป็นกรณีตัวอย่างของเกษตรกร เพื่อนำไปสู่การพัฒนา

ผลการศึกษาพบว่า :

1) บริบทของการเกษตรและเกษตรกรจังหวัดมหาสารคามทำให้ผู้วิจัยได้ภาพรวมว่าจังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่การเกษตรในร้อยละ 74.94 ซึ่งแสดงถึงจังหวัดที่เป็นสังคมเกษตรกรรมและมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ชนิดพืชที่นิยมปลูกมากที่สุด คือข้าวเหนียวนาปี ซึ่งเหมาะสมกับการเพาะปลูกทุกอำเภอ และอำเภอที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้ทั้ง 4 ประเภทคืออำเภอ โกสุมพิสัย นอกจากนี้อำเภอพยัคฆภูมิพิสัยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่แท้จริงเนื่องจากเป็นอำเภอที่มีพื้นที่การเกษตรมากที่สุดและมีมูลค่าการผลิตข้าวนาปีซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจอันดับ 1 ของจังหวัดมากที่สุด

และครัวเรือนเกษตรกรรมก็เป็นอันดับ 2 นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมากที่สุด แต่อำเภอที่ควรจะได้รับ การส่งเสริมและดูแลเป็นอย่างมากคือ กิ่ง อ.ชื่นชม เนื่องจากเกิดขึ้นใหม่ ทำให้ขาดโอกาสหลายอย่าง นอกจากนี้เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ยังมีแนวคิดที่ไม่ถูกต้องที่ว่าการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการสร้างรายได้เสริม หน่วยงานรัฐจึงต้องให้การส่งเสริม ด้วยบริบทการเกษตร และเกษตรกรดังกล่าว ทำให้การส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) การคัดเลือก และรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าทุกอำเภอมีเกษตรกรที่สามารถเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรทุกคนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณลักษณะตาม ตัวชี้วัด ความพอเพียง (KPI) ที่กำหนดใน 3 คุณสมบัติ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และ 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ และ เงื่อนไขคุณธรรม

3) การพัฒนาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 13 อำเภอ เป็นเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว 6 อำเภอ ระดับชุมชน 5 อำเภอ และระดับสังคม 2 อำเภอ และการพัฒนาต้องใช้รูปแบบการสร้างความเป็นไปได้ การเพาะพืชและสร้างต้นแบบ การออกแบบและขยาย และการวิเคราะห์ และเรียนรู้ เป็นแนวทางการพัฒนา

ผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ คือการได้รับความกำลังใจจากหน่วยงานรัฐเพราะเกษตรกรยังมีความเชื่อว่าการที่มีหน่วยงานรัฐ ไปเยี่ยมเยียน ก่อให้เกิดกำลังใจ นอกจากนี้ได้แนวทราบทางในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ค้นพบจากการวิจัยคือ การสร้างตัวอย่างของความสำเร็จเป็นหัวใจสำคัญของการขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรได้อย่างสำเร็จ เพราะสังคมเกษตรกรยังต้องการความเชื่อมั่น และหากมีตัวอย่างในชุมชนของคนที่เข้าหน้าที่ภาครัฐ ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว จะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มั่นใจ และผลักดันให้เกิดแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

Research Title : A Development Study of Farmers' Way of Life Based on the Sufficient-Economy Philosophy: a Case Study of Maha Sarakham

Authors : Asst. Prof. Dr. Nirut Thueng Nark
Asst. Prof. Chompoonoot Mekmuangtong

Institution : Rajabhat Maha Sarakham University

Year : 2005

ABSTRACT

This research and development study of farmers' ways of life based on sufficient economy philosophy aimed at studying 1) the agricultural contexts of Maha Sarakham Province, 2) select and collect sufficient - economy farmers' data for case studies, and 3) develop the selected sufficient- economy farmers to be sample sufficient-economy models for household, community, and society. The population for this study were sufficient-economy farmers in 11 districts and 2 sub-districts of Maha Sarakham Province from which one case of sufficient-economy farmers of each district and sub-district was selected to participate in the study. They were then classified into 3 levels of agricultural farming : household, community, and society; after which one household was selected to represent each of the three levels through purposive sampling according to their readiness to serve as case studies for sufficient economy development.

Findings of the study were as follow:

1) The contexts of Maha Sarakham provided the overall information on the province: the fact that the agricultural area accounted for 74.94 per cent indicated that Maha Sarakham is an agricultural society with farming as the main occupation; the most popular cultivation is yearly sticky-rice production found suitable for farming in every district; the district cultivating all the four economic crops is Kosumpisai, which is a real farming society due to the fact that it has the most farming land, ranks first in yearly-rice production, the top economic crop of the province. This district also has household agriculture ranking second and it is also the district having the most mulberry cultivation and silk production. However, the district that should be promoted and closely supervised is Chuenchom Sub-district, a newly-established district deprived of various economic opportunities. According to the study, most farmers in

Maha Sarakham misunderstand that the sufficient-economy principle is the same as creating supplementary income. It is thus necessary that concerned government agencies provide the farmers with proper knowledge regarding agricultural contexts and appropriate sufficient economy practices in order to improve the quality of their life.

2) In selecting and collecting data of case-study farmers based on the sufficient economy principle, it is found that all the districts have farmers capable of serving as subjects for the sufficient-economy way of life because their attributes have met the 3 required key performance indicators (KPI) --- sufficiency, rationale and self-immunization; and 2 conditions --- knowledge and moral ethics.

3) Development of sufficient-economy farmers revealed that of all the 13 districts, the selected farmers of 6 districts make their living according to the sufficient-economy way of life at the household level, 5 districts of the community level and 2 districts at the society level. Development of these subjects needs a feasibility model, nurturing and constructing model, designing and expanding, as well as analyzing and learning, to be used as guidelines for development.

Findings of this research revealed significant factors or variables that should lead to these sufficient-economy farmers' success : encouragement from concerned government agencies for moral support and guidelines for problem solving; having a successful case study model as the key to expanding effective sufficient-economy practices since farmers' confidence also depend on successful cases available in their communities. These successful cases and encouragement from concerned government officials can lead to group strength, sharing of knowledge, increasing confidence, and establishing guidelines for farmers' successful practices in the sufficient-economy way of life in Maha Sarakham Province.